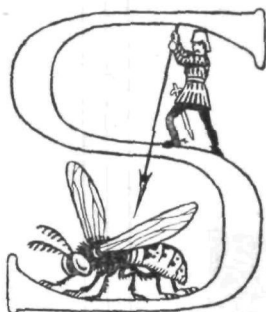

DRAGOTIN HUMEK:

Majka priroda pripoveduje.

6. Vrba.

(Konec.)

kopnela je zima v žarkih pogledih pomladnega solnca. Vrh vrbe pribode iz nanese zemlje nežna rastlinica na svetlo.

„Kdo pa si?“ vsa v začudenju vpraša vrba.

„Regrat sem, samo regrat,“ ji pove kalica. „Veš, mamica nas je nanosila na glavi. Veliko otrok nas je bilo in vsak je imel jadrce. Pa je rekla mamica: ‚Zletite otročiči moji, zletite križemsvet! Zadosti sem storila za vas, sedaj ne morem več. Zletite in si poiščite novo domovje.‘ In je zavel veter in nas je raznesel križemsvet. Mene je zalotil dež in mi je razmočil jadrce, da sem ostal tu-le. Začutil sem pod seboj grudico zemlje. Pozneje so jo zanesli še več. Vso zimo me je varoval sneg, sedaj sem pa vzkalil. To ti je moja povest.“

„Lepa povest,“ pravi šipek.

„Lepa ali nelepa,“ odvrne regrat. „Skrbi me samo, kako se bo nadaljevalo vse to. Oh, ko bi bil vsaj spodaj na zemlji!“

„Pomorem ti, kolikor imam moči,“ ga tolaži vrba. „Veš, sama sem vsa neboljena in nesrečna.“

„Prav hvaležen sem ti za toliko prijaznost, a bojim se, da ne boš mogla storiti mnogo.“

„Vem, kaj ti je na srcu. Bojiš se, da te ožge solnce. Imela sem veliko, senčno krono, pa so mi jo vzeli. Pognale so sicer nove mladike, in rada jih imam, čeprav ne dajejo mnogo sence.“

„Hej, solnca se pa že ne bojim. Kar sije naj in pripeka in pali! Samo da imam dovolj zemlje.“

„Če hoče imeti vrba na glavi cvetično gredo, naj si preskrbi zemlje,“ se oglasi hrast.

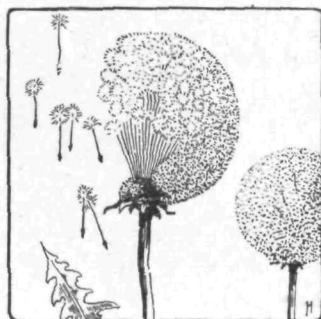
„Saj imam nekoliko zemlje na glavi,“ se brani vrba.

„Da,“ pritrdi regrat, „a mislim, da je bo premalo. Ko dorastem, imam veliko korenino, ki sega pedenj globoko v zemljo.“

„Prava reč to,“ se posmehuje hrast.

Vrba molči in razmišlja. Šipek pravi, naj bi regrat le ostal in pripoveduje o vrbi, da je dobra tetka. Bezeg tolaži oba, hrast pa meni zadirkasto, da od tako-le obglavljene vrbe ni pričakovati mnogo.

„Zvedel si mojo povest, dragi regrat,“ se naposled oglasi vrba. „Poslušaj dalje.“

„Čul sem tvojo žalostno zgodbo in vidim, da ti je hudo med tako gospodo.“

„Ne govori o jagnedih! Priznam, da jim delam neprilike.“

„Vse časti pa le še ni izgubila,“ šepne jagned svojemu sosеду, in tovariši mu pritrujejo.

„Preveč razmišljaš o svoji usodi,“ se oglasi bezeg „Pozabi vse ne-zgode in živi brezskrbno tjavendan.“

„Vem,“ odvrne vrba. „Vsak po svoje. Mislila sem, da dobim novo krono, a mladike le rastejo in so daljše. Več ni da bi zahtevala od njih. Čutim pa tudi, da mi prhni deblo pri vrhu.“

„Prhni?“ se začudi šipek.

„Gnije,“ popravi hrast.

„Ha, to je jako slabo!“ zakliče bezeg.

„Najgloblje skrivnosti razčvekava po svetu,“ se jezijo jagnedi.

„Pa bodi,“ jih zavrne vrba. „Pomagati si ne morem. Kako neki? Na glavi mi stoji vse poletje voda in pozimi sneg. Gostje so nanесли blata, in mrtvo listje gnije v kotanji. Ali se čudite, da prhni tudi moj les in da je kotanja čezdalje večja? Poleti dobim novih gostov. Množila se bo zemlja in tudi listja bo jeseni zopet dovolj. Deževnico imam tudi v svojem vrtiču. Bog vedi, kako je prišla semkaj. Znabiti jo je izgubila ptica iz kljuna. In pridna je deževnica. Zvenelo listje vlači v zemljo in jo gnoji. Ne govorila bi sicer o teh stvareh, a zasmilil se mi je regrat. Ko ga je usoda zanesla k meni, ne pustim, da bi poginil v obupu.“

„Čudno drevo je ta vrba,“ pravi hrast.

„Jako čudno drevo,“ pritrdi šipek

Regrat se pa klanja vrbi: „Srčna ti hvala!

Zadosti mi je, če živim dotlej, da odredim deco in jo razpošljem z vetrom po svetu. Tedaj je dopolnjeno moje delo. Morebiti ostane kdo mojih naslednikov tu pri tebi.“

„O, kar ostane naj!“

Šipek jo tolaži in bezeg. — Regrat se pomenjkuje z njo. — „In iz našega rodu je! Fej!“ se jezi prvi jagned.

„Fej, fej, fej!“ odgovarjajo po vrsti sosēdje v drevoredu.

Noč ziblje zemljo, in v jagnedih je potihnilo šuštenje. Le hrast še bdi na gričku in kliče vrbo: „Hej, ali spiš?“

„Spala bi, a ne morem. V glavi mi šumi, in voda mi cedi globlje in globlje v deblo. Vsa mrka sem in nesrečna.“

„Loteva se te šupljivost. Votla postaneš od vrha do tal.“

„In kako naj si pomorem? Sojeno je!“

„Veš, sosēda, nisi mi prirasla k srcu.“

„Žalila te nisem nikdar.“

„Ej, pa si se izkrajaj vedla tako samosvoje. Tisto s potaknjenci, veš? A smiliš se mi vseeno. Čuvaj se, čuvaj nevarne bolezni!“

„No, in kaj naj počnem, da odženem grozečo nevarnost?“

„Tega pa ne vem. Vem pa, da imam strica, ki je neznansko star in skozinskoz votel in šupel. Povem ti, da živi strašno življenje. Pravzaprav ga ni drugega kot skorja. V zemlji ima le še eno napol preperelo korenino in nad zemljo prav gor v vrhu edino zeleno vejo. Vse drugo so krivenčaste grče, vse preluknjane in črvice, pa votlo deblo, polno netopirjev in skovirjev.“

„V tolažbo mi je to. Jagnedi imajo mene med seboj, v tvojem redu je pa oni votljak. Vsi ne moremo biti popolni.“

„Naprosi ptice, da odnesejo mokro zemljo in drugo, kar imaš v glavi.“

„A voda? In regrat, ki je komaj jel živeti? Ne pustim, da bi umrl. Še mi zelenijo veje in korenine srkajo hrano kakor nekdanj.“

„Čuvaj se, ti pravim!“ Pa zadremlje hrast.

*

Čas beži divji beg, in leta lovijo drugo drugega.

Kotanja se je že globoko vjedla v vrbo, in gostov je leto za letom več. Na pomlad požene na vrbi nova kal.

„Kdo si?“ vprašuje vrba.

„Jagoda sem, imenitna rastlina,“ odgovarja neznanka. „Sestrice rastejo tam-le na grajskem vrtu.“

„Kdo ve, kje si se vzela.“

Pozneje se oglasi na vrbi vrsta novih gostov. Regrat se je kar stalno naselil. Vrh vrbe je lepo pisana gredica. Nad njo brnijo čebele in odnašajo med domov v panj. Metuljčki pijančki pa sproti popijejo medico. Čemu bi spravljali, ko morajo pa tako hitro umreti?

„Ko bi le vedela, odkod je vsa ta sreča,“ često povprašuje vrba.

„Čemu vprašuješ?“ pravi bezeg. „Okleni se sreče in uživaj jo!“

„Veselo starost doživiš,“ prerokuje šipek.

„In deblo ti je boljbolj votlo,“ mrmra hrast. „Le misli na mojega strica!“

„Prav prifrknjena je že,“ de zaničljivo sosed jagned.

„Prifrknjena, prifrknjena!“ vrši po drevoredu.

Nekega poletnega dne prileti kos ves preplašen na vrbo in se skrije v zelenju. „Skoraj bi bilo po meni,“ pripoveduje vrbi. „Graščakov poniglavec že ves dan lazi za menoj s puško.“

„Če bi te bil ustrelil, bi imel vsaj hitro smrt,“ ga tolaži vrba.

„Pa nečem smrti! Rajši naj me ujame v grmu. V kletki bi se vsaj tolažil, da uidem kdaj.“

„Tudi jaz umiram tako-le polagoma. Oj, in tako rada imam življenje. Hvaležna sem ljubim gostom, ki me razveseljujejo v težkih urah. Bog vedi, odkod se jih je vzelo toliko?“

„To ti pa prav lahko povem. Glej, veliko sem jih nanesel jaz, nekaj tudi moji krilati tovariši. Regrat ti je že pravil svojo povest.“

In kos pripoveduje zavzeti vrbi, kako je zibal na grajskem vrtu rdeče jagode, da je zletel nato na vrbo počivat, da je sladke jagode deloma prebavil, deloma je pa ostavil na vrbi nekaj, o čemer ni da bi govoril človek v olikani družbi ali pa pisal v takem-le lepem listu. No, in da je ostalo na vrbi neprebavljeno seme, da je vzkalilo, raslo, cvetelo in — v hipu se ogleda kos in slastno pozoblje prvo jagodo, ki je dozorela na vrbi.

„Oh, dobra je bila,“ se pohvali. „Skoraj tako sladka je, kakor so one na grajskem vrtu.“

„Včeraj je pel škrjanec, da se je vrnil graščak,“ pove vrba. „Daj, povej mu, da zorijo tu jagode.“

„Tega mu že ne grem pravit. Čemu bi vabil druge na jagode, ko jih snem lahko sam. In odebelil sem se. Graščaku bi se zahotelo jagod poleg kosove pečenke. O, sladkosneden je. Sam bi splezal na tebe, da bi obral jagode.“

„Ne prenesla bi tolike časti,“ vzdihne vrba.

„Prav gotovo da ne,“ se oglasi hrast. „Komaj še stojiš in votla si, da lahko vleče prepri skozi tebe.“

„Prav praviš. Vsa sem že trhla in čutim, da se mi bliža smrt.“

„Ven z njo iz drevoreda,“ zblekne sosed jagned.

*

Od onih dni je poteklo dokaj časa. Čuditi se je, da še živi stara vrba.

Odkrehnila se ji je že domalega vsa skorja, in tik pri tleh sta se strnili dve luknji tako, da se je skril oni dan zajec pri eni, lisica ga je pa za uhlje izvlekla pri drugi. Vse veje so so že posušile, le tupatam se v vetru giblje skromna šibica s porumenelimi listi.

A vrtiček na vrbi krasno uspeva. Jagoda se je široko razrasla, poleg nje se je pa naselilo sladko grozdjčice iz grajskega vrta. Regrat bujno cvete in se ščeperi, da ima komaj prostora prva vijolica, ki je vzcvela na topli gredici. Prav na vrhu pokimava dolga ržena bilka in pripravlja klas.

„Res, srečo imaš v nesreči,“ pravi šipek. „Veliko si izgubila, pa imaš vsaj nekaj radosti na starost.“

„Skoraj me že teži vsa sreča,“ odvrne vrba. „Slaba sem že in komaj se držim, da ne klonem pod težo.“

„Slabo bo, slabo,“ prerokuje hrast. „Svaril sem te. Misli na mojega votlega strica!“

„Konec itak dojde,“ tolaži bezeg, „bodisi tak ali drugačen. A daleč je še.“

„Kar nič več se ji ne pozna, da je iz našega rodu,“ si šepčejo jagnedi. „Izgubila je skorjo in veje in listje. Ne menimo se več zanjo.“

Noč je. Iz ruše vrhu vrbe oprezno prileze deževnica. Lepo rejena je, debela in dolga.

„Pozdravljena,“ ji kliče vrba. Vedela sem, da še živiš, a nisem te še videla. Kako si pa prišla tu sem?“

„Kos me je izgubil iz kljuna, pa samo polovica me je bilo. Druga polovica je ostala na njivi, kjer me je pobral črnava.“

„Pa si se lepo pozdravila in zredila.“

„O, lahko mi je to. Če izgubim kos trupla, mi zraste nov kos, in zopet sem cela. Ali poznaš tega-le mladiča, ki je tu poleg mene pravkar pribodel iz zemlje? Pa klobuček ima na glavi.“

„Kako bi ga poznala. Vsa slaba sem že, in spomin mi peša. Kdo pa je to?“

„Pred letom sem ga potegnila v zemljo z listom vred, ki je bil prirastel nanj. List sem pojedla, a njemu nisem mogla kaj. Bil je želod. Vzkalil je, in sedaj imaš poleg drugih gostov tudi majčken hrast.“

„Oh, hrast! Skoraj bi ne verjela.“

„Verjemi ali ne. Vihar je razmetaval želod vsevprek. Ta-le je padel na tvoj vrtiček.“

„Praviš, da je tam na vrbi moje dete?“ se oglasi hrast.

„Res je, in jako sem vesela malega hrastiča.“

„Budalost je to,“ se razsrdi hrast. „Neumnost! Na vrbi mi sinček gotovo umrje.“

„Umrjemo vsi!“ doda bezeg.

*

Graščak se izprehaja z oskrbnikom po drevoredu. Dolgo vrsto let ga ni bilo doma. Vse mu je novo in tuje.

Pred vrbo postoji in jo gleda z nemilim očesom. „Odstranite mi to nesnago! Kar slabo mi je, ko gledam to podrtino.“

Tako pravi graščak oskrbniku in odide. Oskrbnik pokima, pa si misli, da ima gospoda svoje muhe.

„Pripravi se,“ zakliče hrast vrbi „In ne jezi se! Bolje je, da hitro končaš.“

„Bolje je, bolje,“ žalostno odgovarja vrba. „A še bi rada živela. Žal mi je tudi dragih gostov.“

„V spomin na lepo življenje umro laže,“ meni šipek.

„Počakajmo,“ tolaži bezeg. „Mnogo sem trpel, in usoda je korakala preko mene s trdimi koraki, a še živim. Počakajmo!“

„Konec bo sramote,“ se oglasi bližnji jagned.

„Konec, konec!“ vrši ves drevored.

Drugi dan prikoraka oskrbnik s sekuro v roki. V hipu, ko hoče zamah-niti, zazre na vrbi grmiček rdečega grozdjiča z velikimi, zreliimi jagodami. Utrga jagodo in pokusi.

„Prav tako grozdjiče imamo na vrtu,“ pomisli. „Kako je neki prišlo to na vrbo?“

„Oskrbnik! Oskrbnik!“

Ves zasopljn priteče graščakov sinček: „Počakaj, da vidim, kako pade vrba.“

Oskrbnik mu pokaže zrelo grozdjiče na vrbi.

„Vzdigni me, vzdigni, da sam natrgam grozdjiča!“ Na vse grlo se dere razvajeni gospodek, oskrbnik ga pa dobrovoljno privzdigne ob trhllem deblu proti vrhu. Nevarno poka preperelo drevo, slabotne vejice se lomijo, in poslednji ostanki skorje padajo oskrbniku na škornje.

„Oj, kakšen lep vrtiček je tu zgoraj!“ zavrisne deček in oberoč objame gredico na vrbi.

„Grozdjiče je tu in jagode in majhen hrast in regrat pa rženo klasje, oh! Čakaj, da grem po sestrico. Spusti!“

Že stoji deček na tleh: „Da mi ne posekaš vrbe! Da mi je ne posekaš, preden se ne vrnem!“

„Ukazal je gospod graščak.“

Pa stisne pohlačar pesti: „Da mi ne posekaš vrbe, ti pravim! Če jo posekaš, te bom odslovil, ko bom gospodar!“ In oddirja po drevoredu.

Oskrbnik sede in čaka, pa si misli, da ima gospoda svoje muhe, tudi če je še v kratkih hlačah.

„Ali vam nisem pravil, da počakajmo,“ zakliče bezeg.

„Važni trenutki so to. In težki,“ vzdihne vrba. „Da bi le vzdržala. Nemilo je lomaval po meni gospodek.“

„Moraš vzdržati, da vidimo, kaj se zgodi,“ jo bodri šipek.

„Nič se ne zgodi,“ ga zavrne hrast. — „Vrba je doživela nevažno življenje.“

Deček se vrača z očetom. Oskrbnik privali kamen, graščak se postavi nanj in pogleda na vrbo.

„Resnično, čuditi se moram, zakaj podobnega še nisem videl. He, kakšne jagode!“

Utrga jagodo in jo pokusi: „Skoraj boljša je nego one na vrtu.“

„Ali posekamo drevo?“ vpraša oskrbnik.

„Nikakor ne! Grdo bi bilo to in greh. Na vsem posestvu nimam tako zanimivega drevesa. Zvežite vrbo z železnim obročem in ogradite jo, da je ne poderejo krave. Vesel sem, da sem jo rešil.“

„Gospoda ima vsak trenutek druge muhe,“ pomisli oskrbnik, pa na-
pravi, kakor mu je ukazal graščak.

In kadar vodi ta tujce po drevoredu, se vselej ustavi v presledku med
jagnedi in izkazuje znamenitosti samoraslega vrtiča vrhu vrbe.

„Razgnal bi me ponos, ko bi ne bila okovana,“ pripoveduje vrba so-
sedom. „Preveč mi je časti.“

„Kar v glavo mi ne gre in žal mi je skoraj, da nisem votel,“ govori
hrast sam sebi.

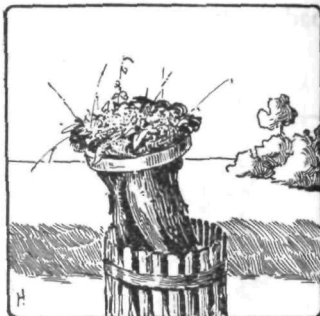
„Vse je kot bajka,“ se čudi šipek. „Pripo-
vedoval jo bom vsem pticam, ki me obiščejo.“

„Pravzaprav sem jaz započel bajko. A bolje
je bilo prej, ko smo se skrivali na vrbi v vejevju. Če sedem sedaj-le tja v vrtiček, lahko v hipu
kdo pogleda vanj in se čudi, pa me prepodi.“

„Ali ste slišali tovariši, kaj je povedal včeraj
graščak tu v drevoredu?“ vpraša prvi jagned
sosedo.

„Slišali smo,“ mu odgovarjajo po vrsti.
„Da smo čisto navadni jagnedi, je rekel, vrba pa
da je nekaj posebnega. Oj, ta sramota! Uh!“

„Uh, uh, uh! vrešči po drevoredu od konca do konca.“

*

Tisto zimo je razsajal strahovit vihar tako, da so se globoko klanjali
jagnedi v drevoredu.

„Tega ne vzdržim!“ zaječi vrba in se s pokom prelomi prav pri tleh.
Daleč se odkotali po ledeni cesti železni obroč, ograja se prevrne v sneg
in na njo mrtva vrba.

Grozdjiče in jagodo in hrastič in regrad — vse raznaša vihra. Na snegu
leži deževnica in se vije v smrtnem boju: „Presekali bi me na dva, na
tri kose, a tega ne prebolim. Zemlja je trda in — zebe me — ostani, svet,
za menoj!“ Pa umrje.

Svež sneg pokrije spomine.

Prihodnjo pomlad so oznažili oni prostor, a niso zasadili novega
drevesa. Graščak je še dolgo pripovedoval tujcem o vrbi, ki je imela v
glavi vrtiček.

Šipek še živi in pripoveduje pticam bajko o vrbi. In ptice jo pripo-
vedujejo drugod. Hrast še danes ne ve, kako bi sodil o vrbi, in bezeg trdi,
da je on vse vedel že prej. Kosa je ujel grajski maček in si ga je pri-
voščil za kosilo.

Jagnedi pa stojijo lepo v vrsti, visoki in tenki kot nekdanj, in njih
šestost je tožba o užaljenem ponosu.

